

Manifest Oecumenisch Strategische Alliantie “Gevangenen bevrijden”
11 januari 2007

Ons land kampt met een enorme criminaliteitsproblematiek. Per jaar verblijven zo'n 80.000 mensen in de inrichtingen van justitie (naar de jaarcijfers 2005). Er is een ongekend hoog recidivepercentage. 75% van de gedetineerden valt regelmatig terug in criminaliteit. Veel jongeren leggen al op heel jonge leeftijd de basis voor een lange criminele carrière. Criminaliteit heeft ernstige gevolgen voor de slachtoffers. Maar ook voor de daders zelf. En ook voor de samenleving als geheel. Er gaat dreiging vanuit en het brengt hoge maatschappelijke kosten met zich mee. Om criminaliteit te bestrijden zijn maatregelen op het gebied van beveiliging noodzakelijk. De meest effectieve beveiliging is het voorkomen ervan door te investeren in mensen. Zorgen dat een criminele levensweg wordt omgebogen in de richting van een leven zonder criminaliteit.

Een uitweg uit de criminaliteit is mogelijk

Het is naar onze overtuiging in beginsel mogelijk meer mensen uit de criminaliteitsspiraal te bevrijden. Het recidivepercentage kan door verbetering van de bijdrage van verschillende maatschappelijke actoren en hun samenwerking worden omgebogen. Dat laat bijvoorbeeld het werk van Exodus zien. Exodus biedt in 10 huizen opvang en begeleiding aan ex-gedetineerden. Het programma richt zich op de complexe persoonlijk en maatschappelijke problematiek die veel gedetineerden hebben. Er is een samenhangend begeleidingsprogramma op alle levensgebieden: wonen, werken, relaties en zingeving. Een onderzoek van professor Moerings stelt dat 57% van de bewoners niet meer terugvalt in criminaliteit. Dat aantal is nog hoger bij de bewoners die het programma afmaken. Daarvan blijft 85% op het rechte pad. Ook de maatschappelijke opbrengsten zijn hoog. Een onderzoek bij één Exodushuis Amsterdam heeft aangetoond dat deze investering in mensen 3 ½ tot 8 miljoen euro maatschappelijke kosten bespaart.

Justitiepastoraat neemt zich voor meer te gaan bijdragen aan het doorbreken van de criminaliteitsspiraal.

Het justitiepastoraat geeft gestalte aan de vrijheid van van godsdienst en levensovertuiging in inrichtingen van Justitie. Het doet dat door gerichte specialiseerde vorm van zorg aan justitiabelen te bieden. Het draagt daardoor ook bij aan het geestelijk welzijn van justitiabelen. Die opdracht krijgt onder meer gestalte in intensief contact dat pastores en predikanten met heel veel gedetineerden hebben. Dit is opmerkelijk, want veel gedetineerden hebben in niets en niemand meer enig vertrouwen. Het justitiepastoraat begeleidt hen in individuele gesprekken, groeps gesprekken en in kerkdiensten. Het ziet daardoor ook hoe verwoestend criminaliteit kan inwerken op de levensontplooiing. Het ziet hoe oorzaken al vanaf jonge leeftijd kunnen bestaan. Justitiepastores gaan met gedetineerden een relatie van vertrouwen aan. In het pastoraat gaat het om de verwerking van het verleden en om oriëntatie op de toekomst. In de pastorale praktijk komt daardoor als vanzelf de vraag naar de hoop op een menswaardig bestaan na detentie en een moreel aanvaardbare bijdrage aan de samenleving naar voren. Die hoop is innerlijk verbonden met het verlangen om sociaal en maatschappelijk aanvaardbare bindingen aan te gaan waarin afglijden naar criminaliteit ontmoedigd wordt en wegen naar een aanvaardbare levenswijze worden geopend.

Het Rooms Katholiek en Protestants justitiepastoraat hebben veel mogelijkheden om mensen vanuit samenhangende geloofsovertuigingen te ontmoeten in vragen van verleden en toekomst. Het christelijk geloof geeft immers in spiritualiteit een dieptedimensie aan het leven en in morele oriëntatie een breedtedimensie. Het justitiepastoraat kan in de oriëntatie op de binnenkant van het bestaan en op de ontplooiing van het leven een belangrijke bijdrage leveren om te komen tot een nieuwe levensweg. Het justitiepastoraat kan belangrijk voorbereidend werk doen voor het nazorgwerk voor ex-gedetineerden dat met steun van de kerken is ontstaan. Ondersteuning van het justitiepastoraat door vrijwilligers en kerken is van essentiële betekenis en draagt bij aan motivatie en aan vruchtbare binding.

Oecumenische Strategische Alliantie (OSA)

Met het oog op de concrete levenssituatie van gedetineerden hebben de Hoofdaalmoezenier en de Hoofdpredikant besloten te komen tot een Oecumenische Strategische Alliantie (OSA) voor het RK en Prot justitiepastoraat. Het betreft een programmatische samenwerking die de maatschappelijke opdracht van het justitiepastoraat in versterkte mate vorm kan geven. Het doel ervan is de preventieve werking van de pastorale zorg waar mogelijk te versterken, met name door sociaal-maatschappelijke netwerken te activeren, door het gebruik van educatieve methoden in het pastoraat te optimaliseren en door doelmatiger samen te werken dan nu reeds het geval is.

Deze OSA is gebaseerd op de ervaring dat werken vanuit het evangelie onder gedetineerden van grote betekenis kan zijn. Door de krachten te bundelen kan de inzet worden vergroot. De OSA is erop gericht om het bereik van het justitiepastoraat onder gedetineerden sterk te vergroten met programma's gericht op geloofsooriëntatie, levensvorming en betrokkenheid op nazorg en geloofsgemeenschap. De OSA kan bijdragen aan motivatie van gedetineerden voor een nieuwe levensweg en vruchtbare binding met anderen.

De oecumenische dimensie van de alliantie krijgt vorm in het streven om met behoud van eigen tradities een gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke opdracht van het justitiepastoraat te ontwikkelen, en het inbrengen van eigen netwerken en praktische mogelijkheden in die samenwerking.

In de OSA zullen bestaande samenwerkingsprojecten van het Rooms Katholieke en Protestantse Justitiepastoraat worden ingebracht. Het gaat daarbij om: het vaktijdschrift Pastorale Verkenningen, Theologisch Instituut voor het Justitiepastoraat i.o., het Handboek voor het justitiepastoraat, de vreemdelingennota 'Meer perspectief in de vreemdelingenbewaring'. In de OSA zullen ook een aantal nieuwe initiatieven worden ontwikkeld.

Samengevat bevat de samenwerking de volgende elementen:

1. Gezamenlijk moreel vormingsprogramma dat zich richt op een groot aantal gedetineerden.
2. Gezamenlijke beleidsmatige en praktische intensivering van het jongerenpastoraat in de JJI's.
3. Een intensivering van de verbondenheid tussen justitiepastoraat en Kerken met Stip.
4. Een gezamenlijk specialisatie- en inwerkprogramma van nieuwe justitiepastores.

5. Intensiveren van de bijdrage aan een humaan detentieklimaat door de inbreng van een signaleringsnotitie in de DJI organisatie.
6. Intensivering van de bestaande samenwerking in de vreemdelingenbewaring op basis van de nota 'Meer perspectief in de vreemdelingenbewaring' en de samenwerking met betrekking tot vrijwilligerswerk en nazorg – de stichting Exodus -.
7. Het ontwikkelen en optimaliseren van vormen van herstelgericht pastoraat dat aansluit bij herstelgerichte detentie.
8. Versterking en onderlinge afstemming van bestaande gezamenlijke initiatieven ter versterking van de kwaliteit van het pastoraat , in de vorm van het tijdschrift Pastorale Verkenningen, de websites van beide denominaties, een handboek voor het justitiepastoraat dat voor eind 2007 is voorzien, en een theologisch centrum voor het justitiepastoraat dat reflectie op de pastorale praktijk bundelt, dat in de loop van 2007 van start zal gaan.